

ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ

1. ÜNİTE
İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Gökhan MUTLU

NELER ÖĞRENECEĞİZ ?

- ✦ I. Dünya Savaşı'nın Siyasi Ve Ekonomik Sonuçları
- ✦ SSCB 'nin Kurulmasının Orta Asya Türk Topluluklarında Meydana Getirdiği Değişim
- ✦ Orta Doğu'da Manda Yönetimleri Kurulmasının Ve Afrika'da Sömürgecilik Faaliyetlerinin Siyasi Sonuçları
- ✦ Modern Kara, Deniz Ve Hava Hâkimiyet Teorileri
- ✦ Japonya'nın Uzak Doğu'da Yeni Bir Güç Olması
- ✦ İki Dünya Savaşı Arasındaki Dönemde Dünyada Meydana Gelen Siyasi Ve Ekonomik Gelişmeler

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

- ✦ XIX. yüzyılda Avrupa teknolojik, iktisadi ve kültürel alanda daha önce hiç olmadığı kadar güçlüdür.
- ✦ Avrupa'nın güçlenmesi dünyayı **1914** ile **1918** yılları arasında gerçekleşen küresel bir savaşa sürüklemiştir.

Savaş, büyük devletler arasındaki çıkar dengesinin bozulmasıyla başlamış ve birçok devleti de içine alarak devam etmiştir.

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

- ✦ Savaş, modern teknolojiyle donatılmış kendi endüstrisini çok hızlı bir şekilde geliştirmiştir.
- ✦ *Tank , savaş gemisi, bombardıman uçakları ve kimyasal silahların* kullanıldığı savaş, dünya petrol tüketiminin de birkaç kat artmasına ve petrole bağlı dış politikanın doğmasına neden olmuştur.

Orta Doğu petrol sahaları bir anda İngiliz, Fransız ve Amerikan çıkarlarının çatıştığı bir alan hâline gelmiştir

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

- ✦ I. Dünya Savaşı'nın sonunda galiplerin düzenlediği **Paris Barış Konferansı'nda**, büyük devletler arasında ortaya çıkan fikir ayrılıkları devam ederken **Fransa ile İngiltere** arasında tazminat ve silahsızlanma konusunda anlaşmazlıklar yaşanmıştır.
- ✦ Almanya ile imzalanan **Versailles (Versay) Antlaşması**, Avrupa'da oluşan sorunları çözmek yerine ertelemiş hatta yeni sorunların ortaya çıkmasına zemin hazırlamıştır.

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

- ✦ 1929 Dünya Ekonomik Buhranı ülkelerin ekonomik anlamda ciddi sıkıntılar çekmesine neden olmuştur.
- ✦ Ekonomik buhranın baskısından çıkmak isteyen **Almanya, İtalya ve Japonya** dünyayı yeniden paylaşmak istemişler bu nedenle saldırgan politikalar izlemeye başlamışlardır.

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

I. Dünya Savaşı Öncesi ve Sonrası Dünya Siyasi Haritasındaki Değişim

✦ I. Dünya Savaşı Öncesi Dünya siyasetinde etkin olan **Osmanlı, Avusturya-Macaristan** gibi birçok devlet tarih sahnesinden çekilmiştir.

✦ I. Dünya Savaşı Sonrası ise **Litvanya, Letonya, Estonya, Finlandiya, Yugoslavya, Çekoslovakya, Polonya, Macaristan, SSCB, Türkiye** gibi birçok yeni devlet kurulmuştur.

I. Dünya Savaşı öncesi Avrupa

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

BİRİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASI AVRUPA (1923)

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Paris Barış Konferansı(1919)

- ★ Paris Barış Konferansı, I. Dünya Savaşı'nın galip devletleri ile mağlup devletleri arasında imzalanacak barış antlaşmalarının koşullarını hazırlamak ve Osmanlı Devleti'nin topraklarını yeniden paylaşmak için toplandı.
- ★ Konferansa 32 devlet katıldı.

Konferansta Sovyet Rusya, Almanya ve Osmanlı Devleti temsil edilmedi.

İtilaf devletleri arasında ilk görüş ayrılıklarının yaşandığı toplantı

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

MONROE DOKTRİNİ

- ★ 1823'te Amerikan Cumhurbaşkanı **Monroe**'nin, kongreye sunduğu doktrindir.

ABD, Avrupa'daki olaylara karışmayacak ve Avrupalı güçlerin Amerika kıtasındaki varlığına saygı gösterecek, Avrupa devletleri de Latin Amerika'da ortaya çıkan cumhuriyetler üzerinde yeni bir sömürge politikası gütmeyecektir.

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

MONROE DOKTRİNİ

- ✦ Paris Barış Konferansı'nda Wilson İlkeleri gereği Cemiyet-i Akvamın (Milletler Cemiyeti) kurulmasına karar verildi. Milletler Cemiyetinin kurulmasından sonra ABD, **Monroe (Monro) Doktrini** adı verilen **Yalnızlık Politikası** çerçevesinde kendi kıtasına yöneldi ve cemiyete üye olmadı.

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Versay Barış Antlaşması (28 Haziran 1919)

✦ I. Dünya Savaşı sonrasında ilk barış antlaşması, önemi dolayısıyla Almanya ile imzalandı.

✦ Alman heyeti **Wilson İlkeleri**'ni esas alarak itirazlarını yüksek sesle dile getirse de bunları dikkate alan olmadı ve antlaşma ultimatom şeklinde Almanya'ya imzalattırıldı.

Sınırlar

- Fransa'ya Alsace-Lorraine ve Saar (Sar) bölgesi verildi.
- Saar bölgesinde 15 yıl sonra plebisit (halk oylaması) yapılarak bölgenin kesin durumu tayin edilecekti.

- Polonya'ya Batı Prusya verildi.
- Danzig (Danzin) serbest şehir oldu.

Siyasal Hükümler

- Almanya, Avusturya ile birleşmemeyi taahhüt ederek Avusturya, Çekoslovakya ve Polonya'nın bağımsızlığını tanıdı.

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Versay Barış Antlaşması (28 Haziran 1919)

Sömürgeler

- Almanya bütün sömürge topraklarından vazgeçti. Sömürgeleri **manda rejimi** adı altında İngiltere, Fransa, Belçika ve Japonya arasında paylaştırıldı.

Silahsızlanma

- Almanya'da mecburi askerlik kaldırıldı ve Alman ordusu 100 bin kişi ile sınırlandırıldı.
- Deniz kuvvetleri sınırlandırıldı. Almanya'nın denizaltı ve uçak yapması engellendi.

Tamirat Borçları

- Almanya'nın **tamirat borcu** adı altında savaş tazminatı ödemesine karar verildi

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

İki Dünya Savaşı Arasındaki Dönemde İdeolojiler

KOMÜNİZM

- ✦ Özel mülkiyete dayalı kapitalist sistem yerine, ortak mülkiyete dayalı yaşamı amaçlayan toplumsal, ekonomik ve siyasi bir ideolojidir.
- ✦ Komünizmin uygulanma aşaması şöyledir: Burjuva sınıfı yok edilerek **proletarya (işçi)** sınıfının hâkimiyeti sağlanacak, bunun sonucunda sosyalist düzen kurulacak ve böylece hedeflenen ideal komünist sistem gerçekleştirilecektir.

Çin, Küba, Arnavutluk, Yugoslavya, Doğu Almanya, Çekoslovakya gibi ülkelerin yanında Afganistan, Yemen gibi İslam ülkelerinde de komünist yönetimler kurulmuştur.

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

İki Dünya Savaşı Arasındaki Dönemde İdeolojiler

FAŞİZM

- ✦ Faşizm, İtalyanca "*bir baltaya bağlanmış sopa demeti*" anlamına gelen ve birlikten güç doğduğunu simgeleyen **fascio** sözcüğünden gelmektedir.
- ✦ Bu sözcük İtalya'da II. Dünya Savaşı'na giden süreçte milliyetçi özellikler barındıran diktatörlük yönetimini tanımlamak için kullanılmıştır.
- ✦ Devleti kutsayıp bireyi yok sayan bir anlayıştır.

İtalya'daki bu anlayış, Benito Mussolini liderliğindeki Ulusal Faşist Partiyi ön plana çıkarmıştır.

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

İki Dünya Savaşı Arasındaki Dönemde İdeolojiler

NASYONAL SOSYALİZM

- ✦ II. Dünya Savaşı'ndan önce Almanya'da **Nazi Partisi** ve onun lideri **Adolf Hitler** tarafından uygulanan siyasi ve ekonomik sistem nasyonal sosyalizm olarak adlandırılmıştır.
- ✦ Totaliter bir sistem olan nasyonal sosyalizm, I. Dünya Savaşı'ndan sonra Almanya'nın karşılaştığı yoksulluk ve işsizliğin bir sonucu olarak **Nazi Partisi** tarafından uygulanmıştır.

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

İki Dünya Savaşı Arasındaki Dönemde İdeolojiler

NASYONAL SOSYALİZM

- ✦ Nasyonal sosyalist sistemin Almanya'daki uygulayıcısı olan **Nazi Partisi**, 1918'de Alman İşçi Partisi olarak kurulmuş ve kısa süre sonra partinin adı **Alman Sosyalist İşçi Partisi (NSDAP)** olarak değiştirilmiştir.
- ✦ Nazizm, kitleleri peşinden sürüklemeye faşizmin "*Devlet ideal ve ebedîdir.*" anlayışı yerine "*üstün ırk*" kavramını ön plana çıkarmıştır.

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

SSCB'NİN KURULMASININ ORTA ASYA TÜRK TOPLUMLARINDA MEYDANA GETİRDİĞİ DEĞİŞİM

- ✦ I. Dünya Savaşı başladığında sosyal ve ekonomik yapısı kötüleşen Rusya'da **24 Şubat 1917**'de 200 bin işçinin katıldığı grevi bastırmak için gelen askerlerin de greve katılmasıyla bakanlar ve generaller tutuklanmaya başlandı
- ✦ 8 Mart 1917'de yeniden bir halk hareketiyle işçiler ve askerler yönetimi ele aldı(**Bolşevik İhtilali**)

Mart'ında Çar II. Nikola tahttan ayrıldı ve yerine Devrimci Hükûmet (Geçici Hükûmet) kuruldu.

Lenin

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

SSCB'NİN KURULMASININ ORTA ASYA TÜRK TOPLUMLARINDA MEYDANA GETİRDİĞİ DEĞİŞİM

- Devrimci Hükûmet içerisindeki Bolşevikler, “barış, ekmek ve toprak” sloganıyla yaptıkları hükûmet içi bir darbeye Menşevikleri bertaraf ederek iktidarı ele geçirdi.
- 3 Mart 1918 tarihli **Brest Litovsk (Birest Litovsk) Antlaşması** ile Bolşevik Rusya I. Dünya Savaşı'ndan çekildi

BOLŞEVİK-MENŞEVİK

Bolşevikler, Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisinde Lenin'in önderlik ettiği gruptur.

1903'teki parti kongresinde etkili olan ve çoğunluğu ele geçiren bu gruba **Bolşevik** (çoğunlukta olanlar), Batı Avrupa tarzı sosyal demokrasiyi savunan azınlıkta kalan gruba ise **Menşevik** (azınlıkta olanlar) denmiştir

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

SSCB'NİN KURULMASININ ORTA ASYA TÜRK TOPLUMLARINDA MEYDANA GETİRDİĞİ DEĞİŞİM

Sovyet Rusya 1917-1939 yılları arasında Sovyet Rusya ideolojik hedeflerine siyasi hedeflerinden daha çok önem verdiğinden tarafsızlık ve saldırmazlık politikasını izledi.

Bolşevik lider Lenin, azınlıkların da desteğini alabilmek için **selfdeterminasyon** politikasını benimsediklerini ilan etti.

Bu vaat Rusya'daki Müslüman toplumunda önemli miktarda Bolşevik taraftarının ortaya çıkmasına neden oldu

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

SSCB'NİN KURULMASININ ORTA ASYA TÜRK TOPLUMLARINDA MEYDANA GETİRDİĞİ DEĞİŞİM

- ✦ Lenin'in 1924'te ölümüyle iktidara gelen **Stalin** -namıdiğer *Koba*- sosyalizmi daha etkili kılmak için çeşitli politikalar uygulamaya koydu
- ✦ **Kolhozların**(büyük üretim çiftlikleri) kurulması da bunlardan biriydi.

- Özel mülkiyete son verilerek kamu mülkiyeti getirildi.
 - Bütün köylülerin kolхозlarda toplanması sağlandı.
- Köylüye mülk olarak sadece evleri bırakıldı. Daha sonra bunlara da el konuldu.

Tüm bunlar, selfdeterminasyon umuduyla Sovyet idaresine bel bağlamış Rusya egemenliğindeki tüm Türkleri hayal kırıklığına uğrattı. Getirilen her yeni uygulama baskı ve zulmü daha da artırdı.

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

LENİN

Lenin Sovyetler Birliği kurucu lideridir. 22 Nisan 1870'te Simbirsk kentinde doğmuştur.

Kazan Üniversitesi Hukuk Fakültesinden eylemleri nedeniyle atılmıştır.

7 Kasım 1917'de Bolşevikler iktidarı ele

geçirince Halk Komiserleri Kurulunun başkanlığına seçilmiştir.

21 Ocak 1924'te Gorki kentinde ölmüştür

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

STALİN

Stalin, 1879'da Gürcistan'ın Gori kasabasında doğmuştur. **Rusya Sosyal Demokrat İşçi Partisi**nin Bolşevik kanadı saflarında yer almıştır.

Lenin'in 1924'te ölümünden sonra SSCB'yi artan bir baskıyla yöneten ve II. Dünya

Savaşı'nın sonunda denetimini bütün Doğu Avrupa'yı kapsayacak şekilde genişleten bir diktatör olmuştur.

5 Mart 1953'te ölmüştür.

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Türkistan Millî Mücadelesi ve Basmacı Hareketi

✦ Rus işgallerinin yaşandığı dönemde *Türkistan Türkleri* (Özbek, Kazak, Kırgız, Türkmen) ile *Azerbaycan, Tatar, Kırım, Avar, Dağıstan* gibi Türk toplulukları arasında bir birlik kurulamadı

✦ Rus Çarlığı'nın I. Dünya Savaşı'nı kaybetmesiyle imparatorluğun dağılacağı fikri Rusya Müslümanlarını hareketlendirdi.

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Türkistan Millî Mücadelesi ve Basmacı Hareketi

- ★ Rus emperyalizmine ve onun getirdiği cahilliğe karşı özellikle eğitim ve kültür alanında mücadele veren **Ceditçiler**, Rusya'nın seferberlik adı altında Türkistanlıları cephe hizmetlerine alacağını duyulması ile Semerkant'ta toplandı.

Ceditçiler önce bu durumu protesto etmek, sonra ayaklanma çıkartmak ve ardından Türkistan'ın bağımsızlığını ilan etmek için uzlaştı

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Türkistan Millî Mücadelesi ve Basmacı Hareketi

- ★ Protestoların kanlı bir şekilde bastırılması üzerine Temmuz 1916'da Millî İstiklal Ayaklanması başladı.

"Çar ve
Ruslar defolun,
Müslümanlara hürriyet!"

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Türkistan Millî Mücadelesi ve Basmacı Hareketi

17 Nisan 1917'de Taşkent'te toplanan **Türkistan Müslüman Kongresi**'nde alınan kararlar, Rusların zaman kazanma arzusu ve Türklerin hürriyetleri konusunda taviz vermemeleri nedeniyle sonuçsuz kaldı.

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Türkistan Millî Mücadelesi ve Basmacı Hareketi

- ★ Sovyet iktidarı ve Lenin'in temel siyaseti "Önce parçala, sonra yönet." anlayışı üzerine kurulmaktaydı.
- ★ Bu anlayışla Rus Komünist İhtilal Komitesi, Taşkent'te iktidarı ele geçirerek 22 Kasım 1917'de yönetiminde tek bir Türk'ün olmadığı Türkistan Sovyet Komiserliğini kurdu.

1918'de Türkistan Otonom Sovyet Sosyalist Cumhuriyeti Anayasası kabul edildi.

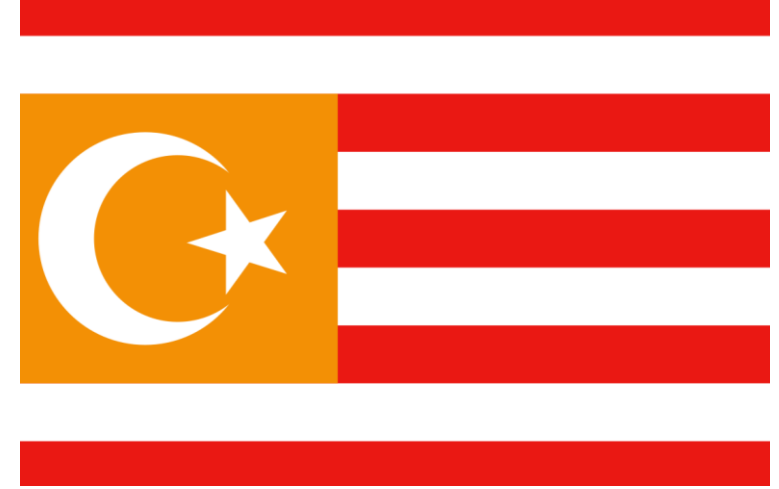
1920'de ise bölgede tamamen Sovyet idaresi kurulmuş oldu

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Türkistan Millî Mücadelesi ve Basmacı Hareketi

BASMACI HAREKETİ

Rusların Hokand Millî Hükûmetini devirmesinin ardından yaptığı katliamlara tepki olarak **Ergaş Korbaşı** önderliğinde başlatılan Türkistan'ın millî mücadelesidir.

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Türkistan Millî Mücadelesi ve Basmacı Hareketi

Basmacı Hareketi olarak adlandırılan bu mücadele üç döneme ayrılabilir;

- ✦ 1918-1921 yılları arasındaki dönem
- ✦ Enver Paşa'nın lider olduğu 1921-1922 yılları arasındaki dönem
- ✦ Enver Paşa'nın şehit edilmesiyle başlayan 1922-1935 yılları arasındaki dönem

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Enver Paşa 1881 senesinde İstanbul'da dünyaya geldi.

1903 senesinde Harp Akademisi'nden kurmay yüzbaşı rütbesiyle mezun oldu.

İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin kurulmasında öncü oldu. II. Meşrutiyet'in ilan edilmesinde de büyük rol oynadı. Trablusgarp'ta bulunduğu sırada İtalyanlara karşı mücadele etti.

1914 senesinde Sait Halim Paşa hükümetinde Harbiye Nazırı olarak görev yaptı.

1921 yılında Türkistan'da Ruslara karşı kurulan Basmacı Hareketi'ne dahil oldu ve mücadelelerde bulundu.

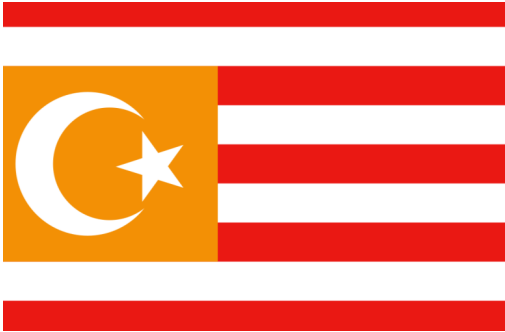
1922 yılında Ruslarla girdiği çatışmada şehit oldu. 1996 yılında naaşı Türkiye'ye getirildi.

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Türkistan Millî Mücadelesi ve Basmacı Hareketi

- ★ Türkistan'da 1916'da başlayan isyanlar 1918'de **Fergana Vadisi**'nin tamamına yayılarak Türkistan millî mücadelesine dönüştü.

"Türkistan,
Türkistanlılarındır."

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Türkistan Millî Mücadelesi ve Basmacı Hareketi

- ✦ 8 Kasım 1921'de **Enver Paşa** Buhara'da ortaya çıktı. Burada "tam bağımsız Türkistan" için mücadele etmeye karar verdi. Kısa bir süre sonra Basmacı Hareketi'ni tek elde topladı.
- ✦ Bu dönem millî direnişin zirvesi oldu

1922'de bir baskın neticesinde Enver Paşa'nın şehit edilmesi üzerine üçüncü dönem başladı

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Türkistan Millî Mücadelesi ve Basmacı Hareketi

- ✦ 1924'te hareket Ruslar tarafından bastırılrsa da direniş aralıklarla 1935'e kadar devam etti.
- ✦ 1936'da **Sovyet Türk Devletleri** kurularak SSCB'ye bağlandı ve Türkistan millî mücadelesi tamamen sonlandırıldı.

SORU

Basmacı Hareketi'yle ilgili olarak;

- I. Rusya'da Bolşevizmi yaymayı amaçlar.
- II. Türkistan'da ortaya çıkan bağımsızlık mücadelesidir.
- III. Enver Paşa'nın da katıldığı bir harekettir.

ifadelerinden hangileri doğrudur?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Gazavât/Müridizm Direniş Hareketi

On sekizinci yüzyılda Çarlık Rusyası'nın Kafkasya'yı istilasına karşı ortaya çıkan ve **Şeyh Şamil** ile özdeşleşen dinî ve millî direnişi, Ruslar Müridizm Hareketidir.

✦ Müslümanlar **Gazavât** olarak adlandırmıştır.

Gazavât, farklı dillerin konuşulduğu, farklı etnik kökene sahip halkların bulunduğu Kuzey Kafkasya'nın bağımsızlığının hedeflendiği tasavvuf kökenli bir siyasi hareket olmuştur.

Bizden torunlarımıza kalacak en büyük miras; Hürriyet uğrunda savaşmak, Hakkı yayma uğrunda can vermek olacaktır.

Şeyh Şamil

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Gazavât/Müridizm Direniş Hareketi

Sovyetler Birliği'nin 1991'de dağılmasıyla
Grozni'nin kontrolünü ele geçiren General
Cahar Dudayev, Çeçen İşkerya
Cumhuriyeti'ni (ÇİC) ilan etmiştir.

Cahar Dudayev

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Gazavât/Müridizm Direniş Hareketi

✦ Çeçen İşkerya Cumhuriyeti ve Rusya Federasyonu arasındaki çatışmalar 1990'ların ilk yarısında artarak 1994'te bir savaşa dönüşmüştür.

✦ 1997'de imzalanan Hasavyurt Antlaşması'yla Çeçenistan'a yarı özerklik verilmiş fakat 1999 Eylül'ünde Rus kuvvetlerinin Çeçenistan'ı tekrar işgal etmesiyle barış son bulmuştur.

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Azerbaycan ve Mehmet Emin Resulzâde (1884-1955)

- ✦ Oğuzların devamı olarak Hazar Denizi'nin güneybatısında yer alan bölgede yaşayan Türklere **Azerbaycan Türkü** denmiştir.
- ✦ 1901'de "Millî Azatlık Hareketi" ile Çar idaresine karşı başlatılan millî direniş sonuçsuz kalmıştır.

Bu ortamda **Mehmet Emin Resulzâde** gibi bir lider ortaya çıkmıştır

Milliyetçilik ve devletçilik kabiliyetlerinde çok ileri düzeyde tesir gücüne sahip olan Resulzâde; **İsmail Gaspıralı, Ziya Gökalp, Yusuf Akçura** gibi güçlü fikir insanlarından etkilenmiştir.

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Azerbaycan ve Mehmet Emin Resulzâde (1884-1955)

Bir kere yükselen
bayrak bir daha inmez

✦ 1911'de kurulan **Musavat Partisi** ile Azerbaycan millî direnişi, siyasi bir boyut kazanmıştır.

✦ I. Dünya Savaşı sonrasında 28 Mayıs 1918'de **Azerbaycan Halk Cumhuriyeti** kurularak bağımsızlık ilan edilmiştir.

Azerbaycan Halk Cumhuriyeti'nin üç ideali, "**Türkleşmek-İslamlaşmak-Muasırlaşmak**" olmuştur.

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Azerbaycan ve Mehmet Emin Resulzâde (1884-1955)

- ✦ Sovyet idaresi 28 Nisan 1920'de bu devlete son vererek yönetimi ele almıştır.
- ✦ Mehmet Emin Resulzâde bu ortamda Türkiye'ye göç etmiştir.

SSCB'nin resmen dağılmasıyla **Azerbaycan Devleti** 1991'de yeniden kurulmuştur.

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Başkortostan ve Ahmet Zeki Velidî Togan (1890-1970)

- ✦ Başkortlar, Ahmet Zeki Velidî Togan önderliğinde Rusya Müslümanları Kongresi'ne katılmış ve 1919'da Togan'ın liderliğinde Başkort Otonom Cumhuriyeti'ni kurmuşlardır.

Ahmet Zeki Velidî Togan, devlet başkanlığı sırasında Sovyet yönetimiyle arası açılınca Güney Türkistan'a gitmiş ve Basmacı Hareketi'ne katılmıştır.

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Başkortostan ve Ahmet Zeki Velidî Togan (1890-1970)

★ Ahmet Zeki Velidî Togan, 1923'te Basmacı hareketinin başarısız olması üzerine İran, Afganistan ve Hindistan üzerinden Avrupa'ya gitmiş ve 1925'te Türkiye'ye gelmiştir.

★ 1970'te İstanbul Üniversitesinde görev yaptığı sırada geçirdiği bir ameliyat sonrasında vefat etmiştir.

Ahmet Zeki Velidî Togan, şüphesiz Türk-İslam tarihi açısından iyi bir bilim insanı, Türk tarihi açısından fedakâr bir siyasetçidir.

Türkçülük sadece Türkçüyüm demekle olmamalı. Biraz da başarılı olmak gerek

SORU

- I. Zeki Velidi Togan
- II. Enver Paşa
- III. İsmail Gaspıralı
- IV. Ziya Gökalp

Yukarıdakilerden hangileri Türkistan'da SSCB işgaline karşı bağımsızlık mücadelesi içinde yer alan isimlerdendir?

- A) I ve II
- B) II ve III
- C) I, II ve III
- D) II ve IV
- E) II, III ve IV

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

ORTA DOĞU'DA MANDA YÖNETİMLERİ KURULMASI

ORTADOĞU KAVRAMI

- ✦ *Orta Doğu* kavramı, coğrafi bir tanımlamadan ziyade Batı medeniyeti tarafından belirlenen siyasi bir terimdir.
- ✦ Dolayısıyla zaman içinde Batı'nın bölgedeki çıkarları ve müdahaleleri çerçevesinde sınırları değişikliklere uğramıştır.

Orta Doğu, dar kapsamlı bakış açısıyla **Türkiye, İran, Mısır** üçgenini ve bu üç gen içerisinde yer alan ülkeleri kapsar.

Geniş kapsamlı bakış açısıyla bu devletleri ve onlara komşu olan bazı Müslüman ülkeleri (**Kuzey Afrika, Sudan, Somali, Pakistan, Afganistan** gibi) içine alır.

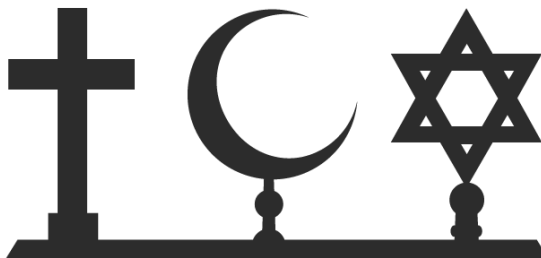
İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

ORTA DOĞU'DA MANDA YÖNETİMLERİ KURULMASI

OSMANLI DEVLETİ'NİN YIKILMASININ ORTADOĞU'YA ETKİLERİ

- ✦ Orta Doğu, tarihî süreç içerisinde **Sümer, Babil, Mısır, Pers, Helen, Roma, Arap, Moğol ve Türk** imparatorluklarının sınırları içinde yer almıştır.
- ✦ Bölge 1500 ile 1900'lü yılların başına kadar **Osmanlı** idaresinde kalmıştır.

Orta Doğu üç semavi din olan Musevilik, Hristiyanlık ve Müslümanlığın doğuş yeridir.

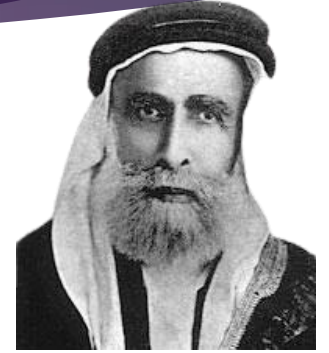
Özellikle petrol kaynaklarının zenginliği Orta Doğu'yu büyük devletler için bir rekabet alanı hâline getirmiştir

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

ORTA DOĞU'DA MANDA YÖNETİMLERİ KURULMASI

OSMANLI DEVLETİ'NİN YIKILMASININ ORTADOĞU'YA ETKİLERİ

✦ I. Dünya Savaşı'nda Osmanlı Devleti'nin **İttifak** grubunda yer alması, İtilaf Devletleri'nin bölgeye yönelik paylaşım planları hazırlamalarına yol açmıştır.

Şerif Hüseyin

MCMAHON ANTLAŞMASI (1915)

İngiltere'nin Mısır Valisi **McMahon** ile Hicaz Emiri **Şerif Hüseyin** arasında yapılmıştır. Bu gizli anlaşmaya göre McMahon, Arapların Osmanlılara karşı isyan etmesi hâlinde, Arap Yarımadası ile Suriye ve Irak'ı içine alacak Arap bağımsızlığını tanımayı kabul edecektir. Buna karşılık Şerif Hüseyin de İngiltere'ye ekonomik konularda öncelik verecektir.

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

ORTA DOĞU'DA MANDA YÖNETİMLERİ KURULMASI

OSMANLI DEVLETİ'NİN YIKILMASININ
ORTADOĞU'YA ETKİLERİ

SYKES-PİCOT ANLAŞMASI
ORTADOĞU'NUN KARA YAZGISININ BAŞLANGICI

SYKES-PİCOT ANTLAŞMASI (1916)

*Doğu Anadolu, Doğu Karadeniz ve
İstanbul Rusya'ya;
Adana, Antakya bölgesi, Suriye kıyıları
ve Lübnan Fransa'ya;
Musul hariç olmak üzere Irak
İngiltere'ye bırakılmıştır.
Filistin'de biçimi daha sonra Rusya ve
öteki bağlaşıp ülkelerle ve Mekke
Şerifi'nin temsilcisiyle danışılarak
kararlaştırılacak olan uluslararası bir
yönetim kurulacaktır.*

**İngiltere ve
Fransa arasında
imzalanmıştır.**

SORU

XIX. yüzyılın ortalarından itibaren sömürgeciliğin Asya'nın doğusundan Orta Doğu'ya kaymasının nedenleri arasında;

- I. Bölgede önemli petrol rezervlerinin bulunması,
- II. SSCB'nin farklı etnik gruplara asimilasyon politikası uygulaması,
- III. Osmanlı Devleti'nin zayıflamasıyla bölgede otorite boşluğu yaşanması

durumlarından hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I ve III

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

MANDA YÖNETİMİ

Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra bazı az gelişmiş ülkeleri, kendi kendilerini yönetecek düzeye eriştirip bağımsızlığa kavuşturuncaya kadar Milletler Cemiyeti adına yönetmek için bazı büyük devletlere verilen vekillik.

SÖMÜRGE

Güçlü bir ülkenin kendisini daha güçlü kılmak ve zenginleştirmek için daha zayıf ülkenin kaynaklarını kullanması.

EMPERYALİZM

Bir devletin veya ulusun başka devlet veya uluslar üzerinde kendi çıkarları doğrultusunda etkide bulunmaya çalışarak, tüm kaynaklarından "yararlanma" hakkına sahip olmasıdır.

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Büyük Güçlerin Orta Doğu ve Afrika Politikaları

- ✦ Bölgedeki önemli yer altı kaynaklarının **Osmanlı Devleti**'nin egemenliğinde olması, sanayileşmiş Avrupa devletlerini Osmanlı Devleti'ni yıkmaya yönelik politikalar oluşturmaya yöneltti.
- ✦ İngiltere ile Fransa arasında imzalanan ve Osmanlı Devleti'nin topraklarının paylaşılmasını içeren **Sykes-Picot Antlaşması** ile Orta Doğu'da bir Yahudi devleti kurulmasını kapsayan **Balfour (Balfur) Deklarasyonu**, Orta Doğu'nun şekillenmesindeki önemli yapı taşlarından oldu

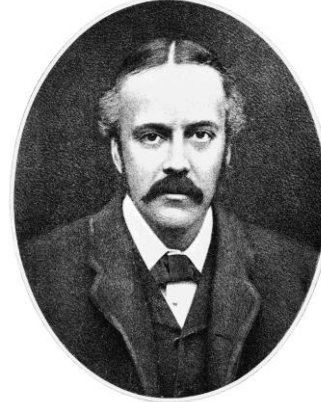

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

BALFOUR DEKLARASYONU

İngiliz Dışışleri Bakanı Lord Balfour, 2 Kasım 1917'de Uluslararası Siyonizm Hareketi'nin liderlerinden Lord Rothschild'a (Lord Rotşayıld) bir mektup göndererek Filistin'de Yahudilere bir yurt kurulması çabasının ülkesi tarafından destekleneceğini bildirdi.

Böylece Amerika'nın sempatisini kazanmayı amaçladı. Diğer İtilaf Devletleri tarafından da desteklenen bildiri, bölgede kurulacak İsrail Devleti'nin temeli oldu

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Büyük Güçlerin Orta Doğu ve Afrika Politikaları

- ✦ Bölge, Osmanlı Devleti'nin tasfiyesi ile emperyal devletler olan **İngiltere ve Fransa'nın** paylaşım alanı hâline geldi.
- ✦ İngiltere, Arap halkını Osmanlı Devleti'ne karşı ayaklandırmak için özellikle **Mekke Şerifi Hüseyin** ile birtakım antlaşmalar yaptı.
- ✦ Araplara, Arap Devletleri Konfederasyonu kurmayı vadederek bazı Arap aşiretlerini bağımsızlıklarını elde etmeleri için kışkırttı.

İngiliz Casus Lawrence

Şerif Hüseyin

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Büyük Güçlerin Orta Doğu ve Afrika Politikaları

- ✦ Orta Doğu'nun paylaşımı için 24 Nisan 1920'de **San Remo Konferansı** düzenlendi.
- ✦ San Remo Konferansı'nda Avrupa devletleri, kurulacak manda yönetimleri ve bunların paylaşımı konusunda anlaşmaya vardı

İngiltere daha önce aldığı Mısır ve Basra Körfezi dışında Ürdün, Irak ve Filistin'i; Fransa ise Lübnan ve Suriye'yi manda yönetimi hâline getirdi

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

İngiltere'nin Orta Doğu Politikaları

- ★ 1869'da **Süveyş Kanalı**'nın açılması ile Orta Doğu'nun önemi daha da arttı. İngiltere, 1878 Berlin Antlaşması'ndan sonra Osmanlı Devleti'yle arasındaki denge politikasını terk etti ve Osmanlı topraklarını işgale başladı.
- ★ 1878'de **Kıbrıs**'ın yönetimini ele aldı ve 1882'de **Mısır**'ı işgal etti

İngiltere'nin bu politika değişikliği, Osmanlı Devleti'nde yeni arayışları başlattı ve Osmanlı Devleti'nin denge unsuru olarak **Almanya**'ya yaklaşmasına yol açtı.

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

İngiltere'nin Orta Doğu Politikaları

- ✦ İngiltere, I. Dünya Savaşı'nda Mekke Şerifi Hüseyin'le yaptığı **Mc Mahon Antlaşması** ile bağımsız Arap Devleti sözü verdi fakat savaş sonrası dönemde bölge halklarının beklentileri karşılık bulmadı.

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Orta Doğu'da İngiliz Manda Yönetimleri

IRAK

- ✦ San Remo Konferansı ile Irak'ın manda idaresi İngiltere'ye teslim edildi.
- ✦ İngiltere, Mekke Şerifi Hüseyin'in oğlu Faysal'ı Irak kralı yaparak Irak'a 1922'de özerklik verdi.
- ✦ 1930'da Irak'ın bağımsızlığını tanıdı. Irak, 1932'de Milletler Cemiyeti'ne üye oldu.

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Orta Doğu'da İngiliz Manda Yönetimleri

MISIR

- ✦ Osmanlı Devleti'nin I. Dünya Savaşı'na girmesi üzerine Aralık 1914'te İngiltere, Mısır üzerinde hâkimiyetini kurdu ve 28 Şubat 1922'de yayımladığı deklarasyonla Mısır'ın **bağımsızlığını** ilan etti.
- ✦ Süveyş Kanalı ve Mısır'daki yabancı haklarını korumayı üzerine aldı.
- ✦ İngiltere, 1936'da yapılan antlaşma ile Mısır'dan çekildi. Mısır, Mayıs 1937'de Milletler Cemiyetine üye oldu.

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Orta Doğu'da İngiliz Manda Yönetimleri

SUUDİ ARABİSTAN

- ✦ I. Dünya Savaşı başladıktan sonra **Mekke Şerifi Hüseyin** ile mücadeleye giren Suud ailesinden **Abdülaziz İbni Suud**, 1926 Ocak ayında kendisini Hicaz Kralı ve Necd Sultanı ilan etti.
- ✦ 1932'de devletin adı **Suudi Arabistan Krallığı** oldu. Suudi Arabistan aynı yıl içerisinde Milletler Cemiyeti'ne üye oldu

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Orta Doğu'da İngiliz Manda Yönetimleri

ÜRDÜN

- ✦ Ürdün, Fransız mandasındaki Suriye Krallığı'na dâhildi. Eylül 1922'de Milletler Cemiyeti kararı ile **Ürdün Devleti** kuruldu ve İngiltere mandasına bırakıldı.
- ✦ Ürdün 1946'da İngiltere ile yaptığı antlaşma ile bağımsızlığını kazandı.

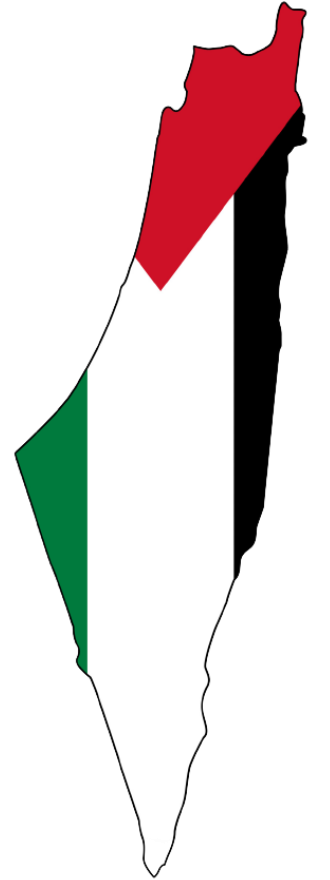
İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Orta Doğu'da İngiliz Manda Yönetimleri

FİLİSTİN

- ✦ İngiltere, **Balfour Deklarasyonu** ile bir Yahudi devletinin kurulmasını kabul ettiğini ortaya koydu.
- ✦ Bu deklarasyon neticesinde Filistin'e yoğun bir şekilde Yahudi göçü başlatıldı.
- ✦ San Remo Konferansı kararları ile Filistin, Suriye'den ayrılarak **İngiltere** mandasına bırakıldı.

Nihayetinde İsrail Devleti, II. Dünya Savaşı sonrası 1948'de kuruldu

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Orta Doğu'da İngiliz Manda Yönetimleri

YEMEN

- ✦ Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılması ile Yemen'in bağımsızlığı fiili bir durum olarak ortaya çıktı.
- ✦ Yemen, savaş sonrası **İmam Yahya** önderliğinde İngilizlere karşı mücadele etti ve İngiltere'ye karşı İtalya ile iş birliğini geliştirdi.
- ✦ İngiltere 1934'te Yemen'in bağımsızlığını tanıdı

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Fransa'nın Orta Doğu Politikaları

- ✦ San Remo Konferansı ile **Suriye ve Lübnan**, Fransız mandasına verildi.
- ✦ Arapların Suriye Krallığı beklentisi San Remo Konferansı'nda karşılanmadı ve Filistin, Suriye'den ayrılarak **İngiliz** mandasına bırakıldı.
- ✦ Bu durumun Suriye'de yarattığı hayal kırıklığı halkın Fransızlara karşı mücadele etmesine yol açtı.

Fransızlar 1920 Temmuz'unda Şam'a girdi.

Kral Faysal kovularak yönetime Fransız yüksek komiseri getirildi.

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Fransa'nın Orta Doğu Politikaları

- ★ Fransa bölgede "Böl ve yönet." anlayışına dayanan bir politika izledi.
- ★ Suriye'de muhalefeti kırmak için ülkeyi **Lübnan, Alevi, Dürzi, Halep ve Şam** olmak üzere beş ayrı siyasi bölgeye ayırdı.
- ★ Fransa bölgede yaşanan muhalefeti dizginlemek için 1926 Mayıs'ında **Lübnan'a**, 1930 Mayıs'ında **Suriye'ye** sözde bağımsızlık vererek her ikisinde de yönetim biçimini cumhuriyet olarak ilan etti

Suriye'ye kademeli bir bağımsızlık veren 1936'daki Paris Anlaşması'nın, Ulusal Cephe'nin lideri Haşim el-Attasi tarafından imzalanması.

Fransa; İtalyan ve Alman yayılmacılığının gelişmesi üzerine 1936'da bölgeden çekildi

SORU

Aşağıdaki Orta Doğu ülkeleriyle mandaterliğini üstlenen Avrupa ülkeleri eşleştirilmiştir.

Bu eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

- A) Suriye – Fransa
- B) Ürdün – İngiltere
- C) Lübnan – İngiltere
- D) Yemen – İngiltere
- E) Mısır – İngiltere

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

MODERN KARA, DENİZ VE HAVA HÂKİMİYET TEORİLERİ

- ✦ XIX. yüzyılda Avrupa'da büyük ülkeler, gücü ve zenginliği çevre bölgelere hâkim olmakla eş değer görmüşlerdi.
- ✦ Ülkelerin gücü ve zenginliği sahip oldukları çevre bölgelere bağlıydı.

Bu nedenle coğrafi şartlar gereği yayılma ve egemenlik alanını genişletme şansı olmayan devletler güçlü devlet olamayacaktı .

Bu durum ülkelerin kendilerine uygun jeopolitik görüşleri benimsemesine yol açtı

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

MODERN KARA, DENİZ VE HAVA HÂKİMİYET TEORİLERİ

TEORİ	GÖRÜŞÜ ORTAYA ATAN	AÇIKLAMA
Deniz Hâkimiyet Teorisi	Alfred Thayer Mahan	"Dünya egemenliğinin anahtarı deniz yollarının kontrolündedir."
Kara Hâkimiyet Teorisi	Halford J. Mackinder	"Karalara hâkim olan dünyaya hâkim olur."
Hava Hâkimiyet Teorisi	Harry A. Sachaklian	"Havaya hükmeden bir millet tüm dünyaya hâkim olur."

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

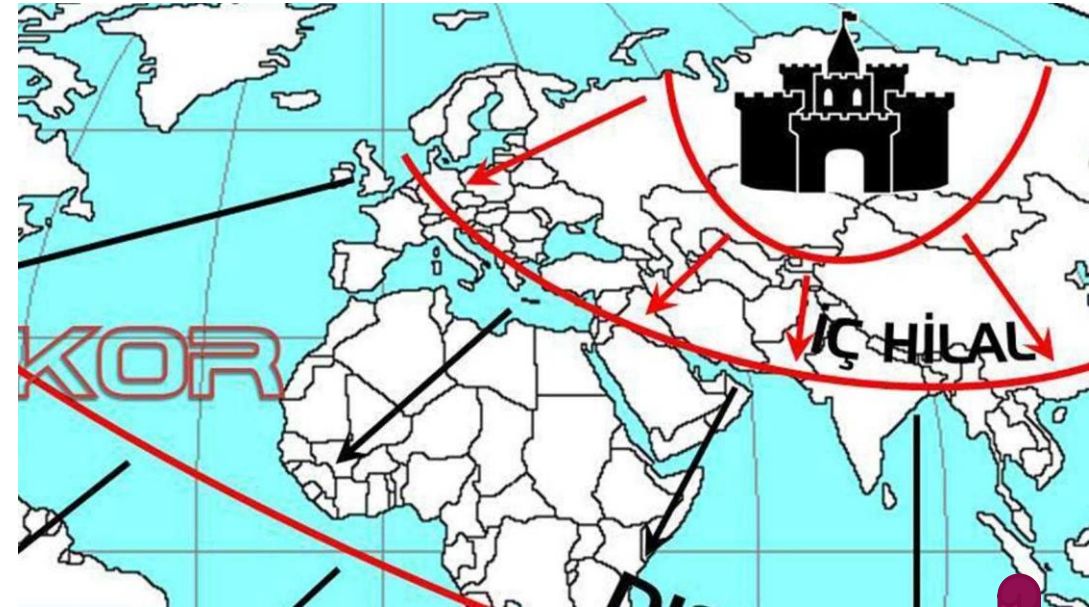

Harita 1.8: Hâkimiyet teorilerinin güç merkezlerini gösteren dünya haritası

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

MODERN KARA, DENİZ VE HAVA HÂKİMİYET TEORİLERİ

- ✦ Özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra ABD, iç kenar hilal üzerindeki coğrafyayı kontrol altına almak amacıyla hava ve deniz hâkimiyet teorilerini uygulamaya koymuştur
- ✦ İç kenar hilal üzerinde asıl önemli coğrafya Orta Doğu'dur
- ✦ ABD, özellikle bu coğrafyaya ulaşmak için Avrupa, Türkiye ve Orta Doğu'da deniz, hava ve kara üsleri bulundurmaktadır

Amerika'nın 50 ülkedeki kara, deniz ve hava üssü sayısı 730'dur. Bu üslerde son derece gelişmiş savaş gemileri, savaş uçakları ve uzun uçuşlara imkân sağlayan hava tanker uçakları konuşlandırılmıştır

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Modern Japonya'nın Doğuşu ve Meiji (Meici) Restorasyonu

- ★ Doğu Asya kıyıları önünde büyüklü küçüklü birçok adadan meydana gelen Japonya'da *güneşin oğlu* olarak adlandırılan imparator, XII. Yüzyılın sonlarından itibaren varlığını sembolik olarak devam ettirdi.

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Modern Japonya'nın Doğuşu ve Meiji (Meici) Restorasyonu

- ✦ Japonya'daki bütün eyaletler **daymiyo** adı verilen derebeyler tarafından yönetilmekteydi.
- ✦ Daymiyoların en güçlüsü, **şogun** olarak merkezî yönetimin başında bulunurdu.

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Modern Japonya'nın Doğuşu ve Meiji (Meici) Restorasyonu

- ✦ 1624'te **Şogun Tokugova**'nın yayımladığı fermanla Japonya dış dünyaya kapandı.
- ✦ Bu süreç **1853**'e kadar 229 yıl boyunca devam etti.

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Modern Japonya'nın Doğuşu ve Meiji (Meici) Restorasyonu

✦ XIX. yüzyılda büyük devletlerin sömürgecilik faaliyetleri Uzak Doğu'da da kendini gösterdi.

✦ Japonya 1854'te **ABD**, ardından **Rusya**, **Büyük Britanya** ve **Hollanda** ile ticaret antlaşmaları yaparak bu ülkelerin Japonya'da konsolosluk açmalarına izin verdi.

Japonya'nın Avrupa ile yaşadığı bu süreç Japonlar için bir dönüm noktası oldu.

Japonlar, zamanın şartlarına göre yeni sisteme geçmek gerektiğini anladılar.

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Modern Japonya'nın Doğuşu ve Meiji (Meici) Restorasyonu

- ✦ Bu noktada bugünkü modern Japonya'nın kurucusu kabul edilen İmparator **Mutsuhito Meiji** 1867'de tahta çıktı.
- ✦ Meiji'nin tahta çıkmasıyla tarihe **Meiji Dönemi (Aydınlar Dönemi)** olarak geçen dönem başlamış oldu

Meiji Restorasyonu ile 1868'de şogun idaresi resmen sona erdirildi. Yeni hükûmet kuruldu ve egemenlik, Japonya'nın Uzak Doğu hâkimiyetinin temellerini atacak olan imparatorun eline geçti.

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

YAPILAN YENİLİKLER

- ✦ İmparator Meiji başkenti Kyoto'dan Edo'ya taşıdı. Bu şehre "Doğu'nun başkenti" anlamına gelen Tokyo adı verildi.
 - ✦ Feodal devirdeki sınıflar kaldırıldı
 - ✦ Meşruti monarşi kuran bir anayasa hazırlandı
- ✦ 1868-1898 yılları arasındaki dönemde 2190 fabrika açıldı
- ✦ 1871'de ilk gazete yayımlandı. Dört yıl sonra yayımlanan gazete ve dergilerin sayısı 100'ü buldu
 - ✦ Avrupa ve Amerika'ya binlerce öğrenci gönderildi
- ✦ 1872'de kadın erkek her Japon için ilköğretim zorunlu hâle getirildi. XX. yüzyıla gelindiğinde okuma yazma bilmeyen Japon hemen hemen hiç kalmamıştı
 - ✦ Modern bir posta-telgraf ve yeni bir para sistemi oluşturuldu

SORU

Japonya'da Meiji Restorasyonu Dönemi'nde;

- İlköğretim zorunlu hale gelmiş,
- Mutlak monarşi yerine meşruti monarşiye geçilmiş,
- Avrupa'ya öğrenciler gönderilmiştir.

XIX. yüzyılda Japonya'da yaşanan bu gelişmelerin temel amacı aşağıdakilerden hangisidir?

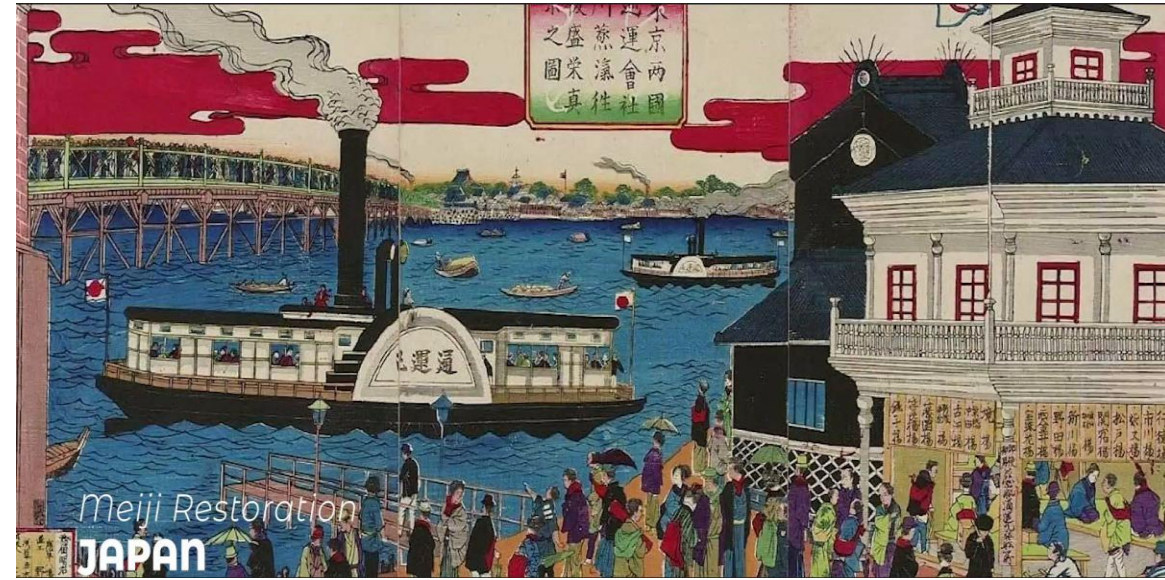
- A) Geleneksel Japon kültürünü yeniliklerle güçlendirmek
- B) 1929 Dünya Ekonomik Buhranı'nın etkilerinden korunmak
- C) Yayılmacı bir politika izlemek
- D) Rusya'ya karşı siyasi yapıyı güçlendirmek
- E) Baskı yönetimi oluşturmak

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Japon Yayılmacılığı ve Asya'nın Değişen Yüzü

- ★ 1868-1912 yıllarını kapsayan **Meiji Devri**, dünya tarihinde en dikkate değer dönemlerden biri oldu.
- ★ Batı'da başarılması asırlara dayanan teknolojik, ekonomik ve sosyal gelişmeler, İmparator Meiji'nin idaresi altında kısa sürede gerçekleştirildi.

XIX. yüzyılın sonunda Japonya Batılı devletlere tanıdığı ticari ayrıcalıklara son verebilecek duruma geldi ve Asya'nın en büyük gücüne dönüştü

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Japon Yayılmacılığı ve Asya'nın Değişen Yüzü

- ✦ Japonya gerçekleştirdiği hızlı gelişmelerin sonucu olarak yayılmacı politikalar oluşturmaya başladı
- ✦ Japon ekonomisi için lazım olan temel maddeler, Japon ana vatanında yoktu

Japonya'nın 1875 sonrası Kore'ye dair emelleri 1894'te Japonya ile Çin'i karşı karşıya getirdi.

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Japon Yayılmacılığı ve Asya'nın Değişen Yüzü

Japonya, bölgede Rusya'nın yayılması üzerine 1904'te donanmasını **Port Arthur Limanı**'na, kara ordusunu **Kore**'ye sevk ederek Rusya ile savaşa girdi ve savaşı kazandı

Bir Asya devleti olan Japonya kısa sürede bir Avrupa devletini yenebilecek duruma geldi.

İKİ DÜNYA SAVAŞI ARASINDAKİ DÖNEMDE DÜNYADA MEYDANA GELEN SİYASİ VE EKONOMİK GELİŞMELER

- İki savaş arası dönemde dünya I. Dünya Savaşı'nın neden olduğu yıkımın etkisinden kurtulamamış ve **II. Dünya Savaşı**'na sürüklenmiştir.

I. Dünya Savaşı'nda umduğunu bulamayan **İtalya ve Almanya**'daki totaliter rejimler dünyanın kaderini etkilemişlerdir

İKİ DÜNYA SAVAŞI ARASINDAKİ DÖNEMDE DÜNYADA MEYDANA GELEN SİYASİ VE EKONOMİK GELİŞMELER

- ★ 1929'da ABD'de ortaya çıkan 1929 Ekonomik Buhranı Avrupa'yı da ciddi şekilde etkilemiştir.

İKİ DÜNYA SAVAŞI ARASINDAKİ DÖNEMDE DÜNYADA MEYDANA GELEN SİYASİ VE EKONOMİK GELİŞMELER

- ✦ Rusya'da yaşanan ihtilalin ardındansa **Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği** kurulmuş ve yeni rejim iktidarını bu dönemde sağlamlaştırmıştır.
- ✦ Yine bu dönemde Asya'nın önde gelen devletlerinden **Japonya** en büyük rakibi gördüğü Çin üzerindeki baskısını artırmaya çalışmış, kısmen de başarılı olmuştur.

İKİ DÜNYA SAVAŞI ARASINDAKİ DÖNEMDE DÜNYADA MEYDANA GELEN SİYASİ VE EKONOMİK GELİŞMELER

İKİ SAVAŞ ARASINDA BARIŞI SAĞLAMA ÇABALARI

MİLLETLER CEMİYETİ (CEMİYETİ AKVAM)

- ★ ABD Başkanı **Wilson**, dünya barışının korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanması amacıyla uluslararası bir teşkilatın kurulmasını istemişti.
- ★ **Paris Barış Konferansı**'nda bu fikir 32 devlet tarafından kabul edildi. (1919)

10 Ocak 1920'de merkezi Cenevre olan ve asil üyelerini I. Dünya Savaşı'nın galip devletlerinin oluşturduğu Milletler Cemiyeti kuruldu

Türkiye 1932 yılında bu cemiyete üye oldu.

İKİ DÜNYA SAVAŞI ARASINDAKİ DÖNEMDE DÜNYADA MEYDANA GELEN SİYASİ VE EKONOMİK GELİŞMELER

İKİ SAVAŞ ARASINDA BARIŞI SAĞLAMA ÇABALARI

LOCARNO ANTLAŞMASI (1925)

- ★ *Fransa, Almanya, İngiltere, İtalya, Polonya, Çekoslovakya ve Belçika* arasında İsviçre'nin Locarno şehrinde imzalanan bu antlaşmayla devletler birbirlerinin sınırlarını tanımış oldu.

Fransız-Alman ilişkileri, Locarno Antlaşması ile karşılıklı güven çerçevesi içine girebildi.

Fransa

Almanya

İngiltere

İtalya

Belçika

Polonya

Çekoslovakya

İKİ DÜNYA SAVAŞI ARASINDAKİ DÖNEMDE DÜNYADA MEYDANA GELEN SİYASİ VE EKONOMİK GELİŞMELER

İKİ SAVAŞ ARASINDA BARIŞI SAĞLAMA ÇABALARI

BRIAND-KELLOG PAKTI (1928)

Fransa ve ABD'nin öncülük etmesi ile başlayan görüşmeler, 27 Ağustos 1928'de dokuz devlet arasında (ABD, Fransa, İngiltere, Almanya, İtalya, Japonya, Belçika, Polonya ve Çekoslovakya) imzalandı.

★ Türkiye ve 1929'da Sovyetler Birliği de katıldı

Briand-Kellog Paktı ile "savunmaya dayanmayan savaş" kanun dışı sayılmış fakat bu pakt hayata geçirilememiştir

Fransa

İngiltere

Almanya

İtalya

Japonya

Belçika

Polonya

Çekoslovakya

ABD

SSCB

Türkiye

SORU

I. ve II. Dünya Savaşları arasındaki dönemde;

- I. Milletler Cemiyeti'nin kurulması,
- II. Locarno Antlaşması'yla silahsızlanma çalışmalarının başlaması,
- III. Türkiye'nin Kore Savaşı'na asker göndermesi

gelişmelerinden hangilerinin yaşandığı söylenemez?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
- D) I ve II E) I, II ve III

İKİ DÜNYA SAVAŞI ARASINDAKİ DÖNEMDE DÜNYADA MEYDANA GELEN SİYASİ VE EKONOMİK GELİŞMELER

1929 DÜNYA EKONOMİK KRİZİ

- ★ 1929 Dünya Ekonomik Bunalımı, dar anlamıyla *New York Borsasının* çökmesidir

1929 Ekonomik Krizi'nde Amerikan Borsası

İKİ DÜNYA SAVAŞI ARASINDAKİ DÖNEMDE DÜNYADA MEYDANA GELEN SİYASİ VE EKONOMİK GELİŞMELER

1929 DÜNYA EKONOMİK KRİZİ

- ✦ ABD'de I. Dünya Savaşı'nın getirdiği zorluklar karşısında küçük şirketler birleşmiş ve tekeller oluşmuştur.
- ✦ ABD I. Dünya Savaşı öncesinde ve sırasında Avrupalı devletlere büyük ölçekte kredi borçlar vermişti.
- ✦ Amerikan ekonomisi sıkıntıya girince ABD yönetimi bu borçların ödenmesini istedi fakat borç alan devletlerin bunu ödemesi mümkün olmadı

Bu gelişmeler üzerine para politikasından sorumlu Amerikalı yetkililer, 1929 yazında kredileri kısıtlamaya karar verdiler.

İKİ DÜNYA SAVAŞI ARASINDAKİ DÖNEMDE DÜNYADA MEYDANA GELEN SİYASİ VE EKONOMİK GELİŞMELER

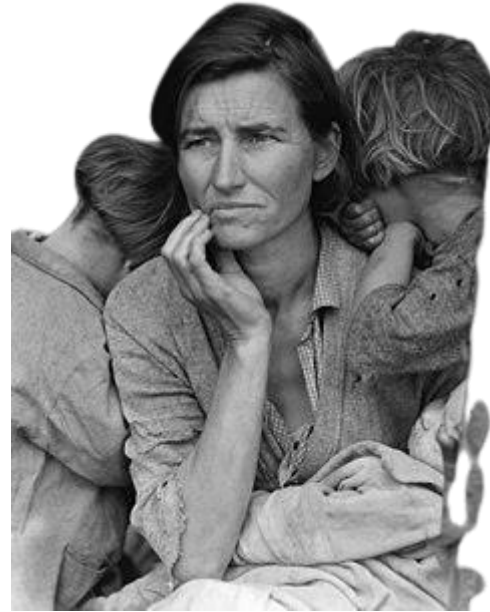
1929 DÜNYA EKONOMİK KRİZİ

- ✦ Bu karar sonrasında New York Wall Street Borsası düşüşe geçti.
- ✦ “Kara Perşembe” olarak adlandırılan 24 Ekim 1929 Perşembe günü on iki milyon hissenin satışa sunulmasıyla New York borsası çöktü

Birçok banka battı, yüzlerce şirket iflas etti, fabrikalar kapandı.

Milyonlarca insan işsiz kaldı. Köylerde topraklar terk edildi

Pek çok kişi mal varlığını kaybetti, insanların yaşam koşulları kötüleşti.

SORU

1929 yılında New York'da başlayan Dünya Ekonomik Bunalımı'nın sonuçları arasında aşağıdakilerden hangisi yer almaz?

- A) Büyük toplumsal sorunlar yaşanmıştır.
- B) Sanayileşmeye önem verilmiştir.
- C) Fiyatlar aşırı derecede düşmüştür.
- D) Şehirler arası göçler hızlanmıştır.
- E) Uluslararası ticaret durma noktasına gelmiştir.

İKİ DÜNYA SAVAŞI ARASINDAKİ DÖNEMDE DÜNYADA MEYDANA GELEN SİYASİ VE EKONOMİK GELİŞMELER

1929 DÜNYA EKONOMİK KRİZİ

- ✦ ABD'de 1932'de yapılan seçimle **Franklin D. Roosevelt** (Franklin Di Rozvel) başkan oldu. Roosevelt, *New Deal* (Yeni Antlaşma) olarak bilinen ekonomik politikaları hayata geçirdi.
- ✦ Siyasi değişimler sonucunda birçok ülkede savaş yanlısı ve fiilen saldırgan partiler zafer kazandı, silahlanma yarışı hız kazandı

Bu durum II. Dünya Savaşı'nın kapılarını açtı

İKİ DÜNYA SAVAŞI ARASINDAKİ DÖNEMDE DÜNYADA MEYDANA GELEN SİYASİ VE EKONOMİK GELİŞMELER

KRİZ YILLARINDA TÜRKİYE

Ekonomik buhranla birlikte Türkiye'de, ham madde ve tarım ürünleri fiyatlarında düşüş yaşandı. Özellikle tarım ürünleri ihraç eden Türkiye'de döviz gelirleri azaldı. Dolayısıyla tarım üreticileri yoksullaşma sürecine girdi. Türkiye'de de 1933'ten itibaren devletçi politikalar ağırlık kazandı. Bu dönemde devletin ekonomiye müdahaleleri arttı ve tarımdan sanayiye doğru bir yönelme başladı. I. Beş Yıllık Sanayi Planı'nın 1934'te uygulamaya konuldu.

Buhran sonrası dönemde para piyasasını belirleyebilmek için 1930'da Merkez Bankası kuruldu. Türk Parasını Koruma Kanunu TBMM'de kabul edildi.

TÜRKİYE CUMHURİYET
MERKEZ BANKASI

SORU

1929 Dünya Ekonomi Krizinden sonra Türkiye’de hazırlanan bu afişler;

- I. yerli malı kullanımını özendirme,
- II. devletçilik ilkesini uygulama,
- III. toplumda tasarruf bilincini canlandırma

amaçlarından hangilerini gerçekleştirmeye yönelik hazırlanmıştır?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Almanya'daki Hiper Enflasyonun Siyasi ve Sosyal Sonuçları

- ✦ **Versay** sonrası Almanya'da iç siyasi çekişmeler ve ekonominin bozulması, durumu içinden çıkılmaz bir hâle soktu.
- ✦ Alman sosyal demokratları ile mevcut iktidar yanlıları arasında yaşanan çatışmaları **1919**'da isyan **1920**'de darbe girişimi takip etti.

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Almanya'daki Hiper Enflasyonun Siyasi ve Sosyal Sonuçları

- ✦ Versay Antlaşması'ndan doğan tamirat borçlarının ödenmeye başlanması mevcut ekonomik durumu daha da kötüleştirdi.
- ✦ Bu durum **hiper (yüksek) enflasyona** neden oldu.

Ülke çapında grevler yapıldı.

Aç kalan insanlar yağmacılığa başladı.

Almanya'nın alım gücü ve üretim kapasitesi azaldı.

İKİ KÜRESEL SAVAŞ ARASINDA DÜNYA

Almanya'daki Hiper Enflasyonun Siyasi ve Sosyal Sonuçları

★ Ruhr (Rur) bölgesinin Fransa tarafından işgalinin ardından Fransızlardan emir almak istemeyen Alman demir yolu işçilerinin başlattığı grev ve direnme diğer alanlarda da baş gösterdi

Almanya'da Hitler'in Nazi Partisi güçlenirken komünist devrimci siyasal hareketler hız kazandı.

Alman ırkçılığı güçlendi ve diğer milletlere karşı bir tepki doğdu

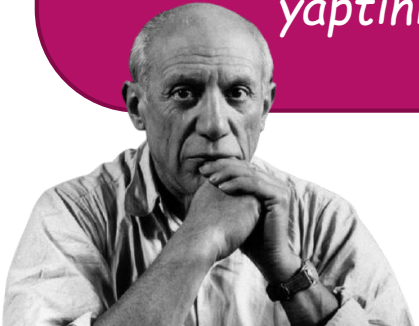

İKİ DÜNYA SAVAŞI ARASINDAKİ DÖNEMDE DÜNYADA MEYDANA GELEN SOSYOKÜLTÜREL OLAYLAR VE BİLİMSEL GELİŞMELER

Dönemi Yansıtan Üç İsim ve Eserleri

GUERNICA

1937 yılında Alman Hava Kuvvetlerinin İspanya'nın Guernica kasabasını bombalamasını anlatan resimdir. Resimdeki insan ve hayvan figürlerindeki acı ve hüznün, savaşa duyulan nefreti anlatmaktadır. Resmi gören Alman Generalin "Bu resmi siz mi yaptınız?" sorusuna Picasso; "Hayır, siz yaptınız." cevabını vermiştir

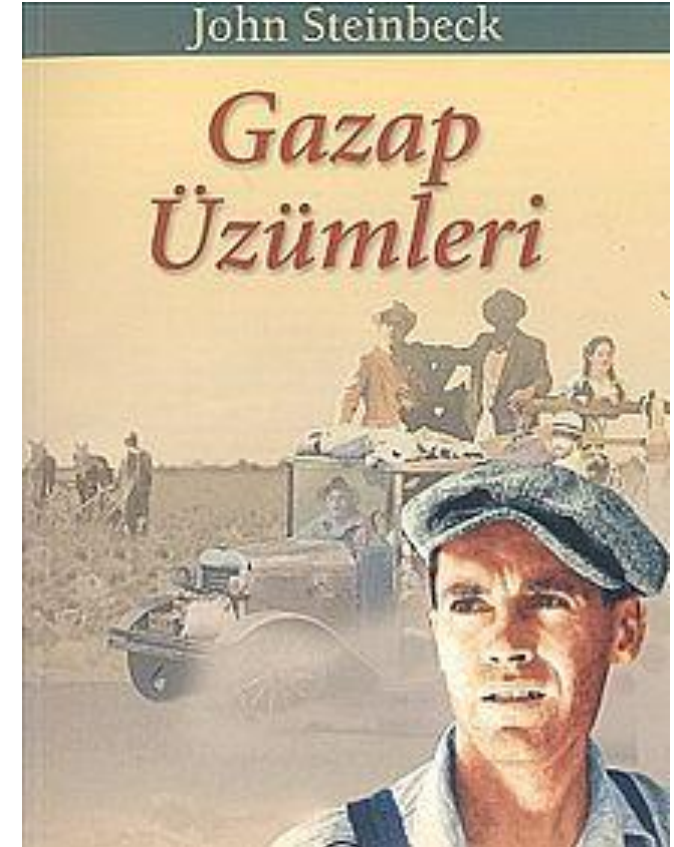
Pablo Picasso

İKİ DÜNYA SAVAŞI ARASINDAKİ DÖNEMDE DÜNYADA MEYDANA GELEN SOSYOKÜLTÜREL OLAYLAR VE BİLİMSEL GELİŞMELER

Dönemi Yansıtan Üç İsim ve Eserleri

GAZAP ÜZÜMLERİ

Amerika'ya büyük hasarlar veren Büyük Ekonomik Buhran döneminde geçen bir hikayeye odaklanır. Doğup büyüdüğü yerden kuraklık, işsizlik ve ekonomik ve sosyal kriz nedeniyle ayrılmak zorunda kalan Joad ailesinin yaşadığı sorunlar ancak başka bir şehire gittiklerinde çözelebilecek cinstendir.

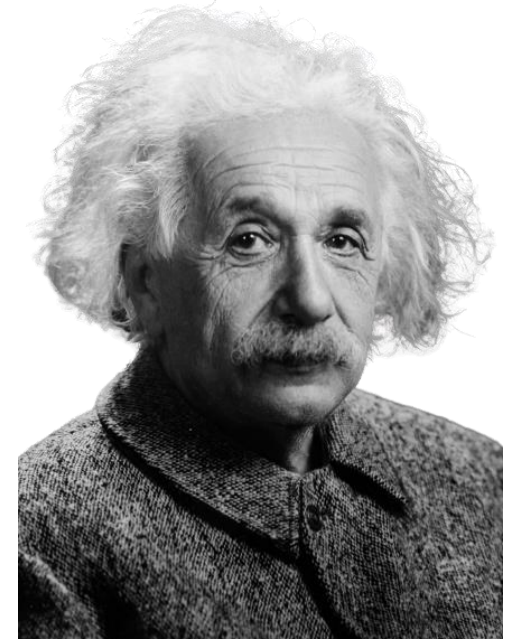
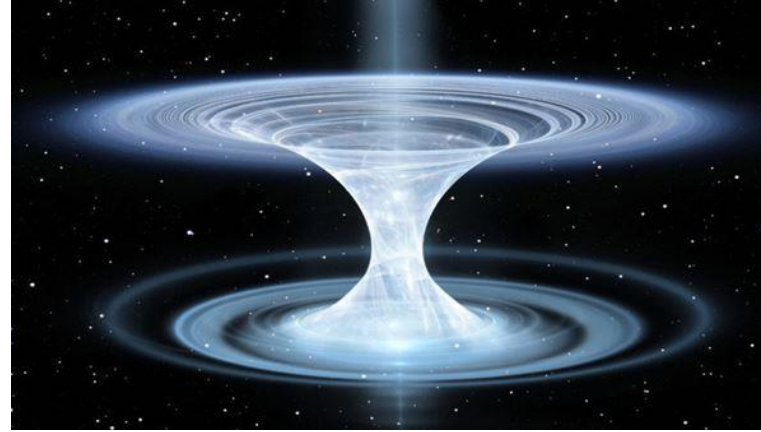

İKİ DÜNYA SAVAŞI ARASINDAKİ DÖNEMDE DÜNYADA MEYDANA GELEN SOSYOKÜLTÜREL OLAYLAR VE BİLİMSEL GELİŞMELER

Dönemi Yansıtan Üç İsim ve Eserleri

İzafiyet Teorisi

Almanya asıllı ABD'li bilim insanıdır. Fizik alanında ortaya koyduğu kuramlar ile bilim tarihini değiştiren Einstein insanlık tarihinin gördüğü en önemli bilim insanlarından. Newton Fiziği'ne alternatif olarak geliştirdiği **Görelilik Kuramı (İzafiyet Teorisi)** ile bilim ile felsefenin farklı yorumlanmasını sağlamıştır.

Albert Einstein

BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK GELİŞMELERİN ASKERÎ MİMARİ VE SAĞLIK ALANINA ETKİSİ

Askerî Alanda Yaşanan Gelişmeler

✦ İki dünya savaşı arasındaki dönemde bilim ve teknolojideki gelişmeler askerî alanda yoğun bir şekilde uygulandı.

Bombardıman uçakları; iki motorlu, daha kısa menzilli orta uçaklar olmaktan çıkıp dört motorlu, ağır bomba yükü taşıyacak güçte, harekât yarıçapı 2 bin mili aşan, son derece pahalı uçak tiplerine dönüştü

Avcı uçakları; çok sayıda ağır makineli tüfek ve topla yüklü, pilot mahalli, zırhlı, delinmez yakıt tankları olan tek yüzeyli uçaklara dönüştü.

BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK GELİŞMELERİN ASKERÎ MİMARİ VE SAĞLIK ALANINA ETKİSİ

Askerî Alanda Yaşanan Gelişmeler

Tankların zırhını ve motorlarını
daha da güçlendirmeye yönelik
çalışmalar yapıldı

Uçaksavarların mermi çıkış
hızı, isabet oranı ve menzili
artırıldı.

Tankların zırhını ve motorlarını
daha da güçlendirmeye yönelik
çalışmalar yapıldı

Kısa ve orta menzilli, elektronik
sistemlerle güdümlenen ilk
füzeler ortaya çıktı

BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK GELİŞMELERİN ASKERÎ MİMARİ VE SAĞLIK ALANINA ETKİSİ

Mimari Alanda Yaşanan Gelişmeler

- ✦ Mimari alanda **Art Deco** bu dönemde ortaya çıkmış bir sanat akımıydı.
- ✦ 1931'de **New York**'ta inşa edilen 102 katlı çelik iskelet yapı olan **Empire State** binası, 1954'e kadar dünyanın en yüksek yapısı olarak ABD'nin yükselen gücünün simgesi oldu

BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK GELİŞMELERİN ASKERÎ MİMARİ VE SAĞLIK ALANINA ETKİSİ

Sağlık Alanında Yaşanan Gelişmeler

- ★ Kanadalı bilim insanları **Frederick G. Banting** ve **Charles H. Best** pankreas özütünden insülin elde etti. Bu buluş, şeker hastalığı tedavisinde çığır açtı

1921'de verem aşısı bulundu.

Alexander Fleming, penisilini buldu

1928'de C vitamini keşfedildi

1932'de elektron mikroskobu bulundu

1938'de nöroloji bilim dalı kuruldu

BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK GELİŞMELERİN ASKERÎ MİMARİ VE SAĞLIK ALANINA ETKİSİ

Propaganda Aracı Olarak Sinema ve Radyo

- ✦ **Sinema**, hükûmetler tarafından siyasal, sosyal ve dinsel baskı gruplarının denetiminde kendi propagandalarını gerçekleştirmek için kullanıldı
- ✦ I. Dünya Savaşı'ndan sonra Amerikan sineması uluslararası film üretimine egemen oldu. "Şarlo" karakteriyle şöhret olan *Charlie Chaplin Modern Zamanlar* (1936) ve *Büyük Diktatör* (1940) adlı filmlerde rol aldı

Chaplin, *Büyük Diktatör* adlı sinema filminde Nazizmi ve Adolf Hitler'i sert bir şekilde eleştirdi.

BİLİMSEL VE TEKNOLOJİK GELİŞMELERİN ASKERÎ MİMARİ VE SAĞLIK ALANINA ETKİSİ

Propaganda Aracı Olarak Sinema ve Radyo

- ✦ Hitler “Kavgam” kitabında, kullanmasını bilenlerin elinde radyonun korkunç bir silah olacağını belirtiyordu
- ✦ 1933’te seçimler Nazilerin başarısıyla sonuçlanınca Propaganda Bakanı **Joseph Goebbels** radyolarda büyük bir tasfiye hareketine girişti.

Müzik yayınlarında askerî marşların yanı sıra Alman bestecilerin yapıtları ağırlık kazandı.

Alman ırkının üstünlüğünü belirten konuşmaların yayınına başlandı.

HAZIRLAYAN

Nevşehir Diriliş Kız Anadolu İmam-Hatip Lisesi

cappadocia

Gökhan MUTLU
Tarih Öğretmeni

diriliskaihl.meb.k12.tr

sorubak.com